СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 220. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 11-го листопаду 1943. No. 220. Jersey City, N. J., Thursday, November 11, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПІДПИСАННЯ УМОВИ 44 ДЕРЖАВ ДЛЯ РЕГАБІЛІТАЦІЇ СВІТУ

ВАШИНГТОН. — Представники 44 держав зібралися у Східній Кімнаті Білого Дому для підписання документу, яким уперше ці держави, що представляють 80 відсотків населення світу, зобовязуються до спільної акції в справі регабілітації країв, обнятих війною. Представники йшли в азбучнім порядку держав до кінця довгого столу, де сидів президент Рузвелт. Кожен з підписуючих зложив Рузвелтови поклін, стиснув йому руку, по тім відступився, взяв перо і положив свій підпис. Після церемонії президент виголосив промову передану по радіо з висловом радости, що представники 44 держав стають до кооперації для відбудови знищеного світу.

ПРИГОТУВАННЯ ПРЕЗИДЕНТА ДО СТРІЧІ ЗО СТАЛІНОМ.

ВАШИНГТОН. — Після прибуття секретаря стейту Кордела Гола до Вашингтону і складення звіту перед президентом Рузвелтом, президент може колинебудь вибратися в дорогу на тайну стрічу зо Сталіном та Чорчилем. Різні знаки вказують на таку можливість. Коли президент проголосив свою радість з висліду московської конференції 29. жовтня, то, на думку людей познайомлених з перебігом нарад, вже тоді була запевнена стріча Рузвелта зо Сталіном. Тепер ще інші признаки вказують, що така стріча недалека. У Білому Домі появилися визначні особи, яких довший час не було видно у Вашингтоні, а представники транспортових компаній появляються в Білому Домі для викінчення якихсь плянів важної подорожі. Знаменним для цієї справи є вчорашний вислів премієра Винстона Чорчила в Лондоні, що „можливе, що скорше чи пізніше голови трьох урядів стрінутсья разом." Факт, що секретар Гол се затримувався по дорозі в Лондоні в часі повороту [illegible] теж вказує, що це було непотрібне, коли голови держав мають зїхатися на конференцію.

ЗАЛІЗНИЧІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ПІДВИШКУ ПЛАТНІ СЛУЖБОВИКАМ.

ВАШИНГТОН. — На засіданню сенатської комісії для міжстейтової торговлі промовляв Джейкоб Аронсон, віцепрезидент залізниці Ню Йорк Сентрал Рейлровд. Він домагався, щоб уряд признав за важну угоду залізничих підприємств, заключену з залізничими юніями 7. серпня і в той спосіб недопустив до страйку залізничників. Джордж Гариман, представник 15 юній залізничих службовиків дав запевнення, що службовики не вийдуть на страйк, заки сенат не ухвалить резолюції, над якою працює саме комісія міжстейтової торговлі. Начерк резолюції змагає до цього, щоб признати умову, як „доцільне і правосильне наладнання непорозумінь".

НЕГЕР КОМУНІСТ В НЮЙОРСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ.

НЮ ЙОРК. — Завдяки системі пропорціональних виборів до ради міста, дільниця Мангетен буде мати в складі міської репрезентації одного комуніста чорної раси. Є ним Бенджамин Дж. Дейвис. Ведуться дальше обрахунки голосів відданих на пропорціональних бальотах і є признаки, що ще другий комуніст, а це Пітер В. Качіоне, дістане теж нотрібне число голосів, щоб засідати в міській раді. Усіх радних в Ню Йорку є 17. Поміж ними є тепер 10 демократів, 2 комуністів і 5 републиканців. Демократи не зможуть тепер, як це бувало колись, переперти своїх внесків проти волі посадника Ля Гвардії.

БУДУТЬ ВИРОБЛЯТИ ҐАЗОЛІНУ З УГЛЯ.

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв законопроєкт для будови фабрики для пробного виробу ґазоліни з угля, призначуючи на цю ціль з федеральних фондів $30,000,000. Сенатор О'Магоні з Вайоминґ, який поставив відповідний внесок, доводив, що Америка має припасів земного олію ледви на 20 літ, отже заздалегідь треба на таку недостачу приготовитися та знайти синтетичну ґазоліну у заступстві. Зате Америка має 51.9 відсотків світової продукції угля, а це повинно вистарчити і на експерименти для добування штучної ґазоліни.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ НАЄМЕЦЬ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ШПИГУНСТВО.

НЮ ЙОРК. — У федеральному окружному суді покінчився процес проти громадянина південно-американської републики Колюмбія, Роберта Лянаса Валесілі, за те, що він пересилав витинки з ґазет для вжитку німецького бюра в Південній Америці. Суддя засудив обвинуваченого на 10 літ тюрми, а опісля наказав, щоб протоколи судові переслати для вжитку департаменту стейту у Вашингтоні. При цій нагоді суддя сказав, що протоколи придадуться федеральному урядови для прослідження діяльности інших федеральних наємців, які не повинні бути на службі уряду.

Московська Декларація написана у Вашингтоні

ВАШИНГТОН. — Тепер уже провірено, що текст Московської Декларації був складений і написаний в департаменті стейту заздалегідь, заки секретар Гол виїхав до Москви на Конференцію. Щоби написати текст цієї історичної декларації, створено в департаменті стейту аж дві комісії ще перед роком. Обі комісії відбували окремо свої засідання, а опісля сходилися разом для дискусії кожного слова. У деяких засіданнях брав участь секретар Гол, але переважно їм проводив підсекретар стейту Сомнер Велес. Було загалом 8 начерків цієї резолюції. Одну по другій звужувано, поки не дійшло до останньої редакції, дня 26. червня, 1943. р. Але й ця редакція не обіймала деяких слів, щоб не заскочити советського премієра Сталіна якоюсь несподіванкою. Так напр. не було в тексті приготованої декларації слова „миролюбних держав", хоч це слово мав на думці секретар Гол, і нема сумніву, що він його вставив у Москві, коли була нагода. У Московській Декларації переставлено деякі точки, але в засаді принято начерк, написаний у Вашингтоні. Так звана „точка шеста" декларації не могла бути написана в Америці, бо заходила обава, що Росія схоче наїхати на европейські краї після покінчення війни. Її додано аж у Москві і там сказано, що ніяка держава не ужиє своїх збройних сил до наїзду на сусідні держави без порозуміння з усіми, котрі підписали декларацію. Таксамо у декларації була передбачена участь Китаю на конференції, хоч про це ніхто не розголошував.

ЯПОНІЯ ПЕРЕД КАТАСТРОФОЮ—КАЖЕ НАКС

ВАШИНГТОН. — Секретар фльоти Френк Накс відступив від своєї засади осторожности у висловах про положення ворога і сьогодні без обиняків сказав, що Японія находиться на передодні катастрофи. Останні її поразки на південнім і південно західнім Пацифіку вказують, що це не були припадкові поразки, але вислід критичного положення Японії.

КАЖЕ, ЩО РОСІЯ ПІДЕ ВІЙНОЮ ПРОТИ ЯПОНІЇ

ВИНІПЕГ (Канада). — Воатер Дюранті, який довший час був кореспондентом нюйорського Таймс-а у Москві, заявив в розмові, що Росія тепер може видати вже війну Японії. Досі вона не мала запевненої допомоги від Аліянтів в справі достави воєнних літаків і тому отягалася. Росії інтерес вимагає побороти японську силу, щоб вона не могла посягати по Сибір, каже Дюранті.

Чорчил передбачує вершок війни в 1944. році

ЛОНДОН. — У своїй промові на бенкеті вчесть посадника Лондону британський премієр Чорчил назвав співпрацю американців з британцями „щастям будучих поколінь". та закликав молодь обох держав до надзвичайних зусиль у 1944. році, котрий буде роком найбільших посвят для війни.

Він казав, що нема причин сподіватися скорого заломання Німеччини. Гітлер має тепер 400 дивізій війська. Він має поліційну силу, партійну поліцію, котра держить у руках зреґіментоване населення Німеччини.

Чирчил витав теж московську декларацію як вислів високих ідеалів Аліянтів. Підписання цеї декларації він уважає доказом, що Росія чується тепер уже певною, що Британія й Америка хочуть бути льояльними союзниками Росії.

ҐЕНЕРАЛ ЖІРО ЗРЕЗИҐНУВАВ З ФРАНЦУЗЬКОГО КОМІТЕТУ

АЛЖІР. — Ґенерал Анрі Оноре Жіро зрезиґнував зо становища віцепредсідника Французького Комітету Національного Визволення. Головним паном комітету є тепер ґенерал Де Ґол, котрий тепер усунув з комітету всіх прихильників ґенерала Жірода, за виїмком двох.

Кажуть, що ґенерал Де Ґол запросить тепер до Комітету представників комуністичної партії та що Комітет дасть вимагані комуністами запевнення щодо робітничих реформ і ведення війни.

ЛЕБАНОН ДОМАГАЄТЬСЯ НЕГАЙНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ВІД ФРАНЦІЇ

КАЇРО. — Палата послів Лебанонської Републики постановила всіми голосами приявних послів зажадати негайного проголошення повної незалежности Републики від Франції. Французька влада відповіла на це домагання зарядженням гострої цензури. Вона запевняє світ, що в Сирії тепер порядок і спокій, але всі знають, що там ситуація дуже напружена й немає порядку.

Справа незалежности Лебанону ставить перед світ рубом питання мандатів.

ПОМЕР ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ БОРИС

ЛОНДОН. — Париське радіо подало вістку про смерть великого князя Бориса Романова, кузина останнього царя Росії Миколи Другого. В 1917. році його арештовано за змову повадити на російський престол великого князя Миколу. Підчас большевицької революції втік був до Італії. Від тоді тін усе відмовлявся від політичних намірів, хоча його за такі часто посуджували.

І ТАМ БИЛИСЯ ПРОТИ НАЦІСТІВ.—Цивільні й вояки у Неаполю віддають почесть жертвам громадянської війни в Італії. В цьому похороні поховано тіла 20 хлопців, що згинули в боротьбі проти німців. Багатьох з них воювало проти німців через три дні,

ВОРОГ ВИСАДЖУЄ ВІЙСЬКА НА БУҐЕНВИЛ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — На острові Буґенвилі розгорілася завзята битва, бо ворог висадив кількасот вояків на підкріплення своїх позицій на північ від позиції, занятої недавно американцями. Американські літаки вдарили по ворожих баржах, що перевозили війська, і затопили кілька з них. Команда американських маринарів подає, що вони мають цілу ситуацію в своїх руках. Вони заатакували висаджені війська літаками й повзами.

Японське радіо хвалиться, що японці затопили коло Соломонських островів три американські воєнні кораблі. Аліянтська кватира тих втрат не потверджує.

ВОСЬМА АРМІЯ ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО „ЗИМОВОЇ ЛІНІЇ" ВОРОГА.

АЛЖІР. — Британська восьма армія далі натискає на вороже ліве крило на Адріятійськім морю й опанувала заняттям Торіно і Поліетя над південним берегом ріки Санґро.

На другому збочу Апенінських ґір, де оперує американська пята армія, почалися наново зливні дощі, які здержують розвій операцій на більшу скалю. Далі в середині краю, коло Венафра, дається відчувати скріплена сила ворожої артилерії.

З тих укріплень та з голосів німецьких бранців можна догадуватися, що німці завзялися боронити доступу до Риму за всяку ціну, приписуючи посіданню його видно велике військове й психольоґічне значіння.

„Літаючі фортеці" вдарили по північно-італійському місті Турині. Зняті після бомбардування світлини показують, що підчас бомбардування знищено просто [illegible] автомобілів марки „Фіят". За аліянтським комунікатом, фабрики не будуть могли працювати „довгий час".

ПАРТИЗАНКА НА БАЛКАНІ.

ЛОНДОН. — Німці кинули поважні сили проти югославської армії ґенерала Міхайловіча задумуючи, як каже цей, заткати його війська на вузькій території в західній Сербії. Міхайловіч воює проти злучених сил німців, усташів, хорватів і болгар.

З Туреччини приходять вісти, що 4,000 болгарських партизанів воює тепер проти німців у болгарських горах коло Старої Затори. Партизани повідомили болгарський уряд у Софії, що вони будуть воювати проти німців так довго, поки в Болгарії не повстане новий уряд, який зірве з німцями. Ці партизани це симпатики Росії.

До Каїра приходять вісти, що грецькі вояки ще воюють проти німецьких окупантів Греції.

Партизани ґенерала „Тіта" Броза подають, що вони воюють з німцями в околиці Сараєва та що німці дістають поважні посилення, завдяки яким вони вже вспіли викинути партизанів з недавно ними занятого міста Вісоко.

До Туреччини перекралися вісти з Софії, що на болгарське побережжя Чорноморя висаджено недавно російських парашутистів і морські війська.

З Будапешту доносять, що німці поставили італійські провінції Тріест, Істрію й Горицу під німецьку цивільну адміністрацію.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПРОБУЄ ПІЙМАТИ НІМЦІВ У ПАСТКУ.

ЛОНДОН. — Червона армія захопила від німців 80 місцевостей у північній Україні та повела наступ в напрямі важного залізничого вузла Коростеня, а рівночасно збільшила загрозу піймати коло Румунії у пастку німців, що добуваються зо скруту ріки Дніпра.

На полудневий захід від Києва занято Германівку, в котрої околиці вбито 1,000 німців. В околиці Фастова совєтські війська заняли 50 проти-летничих ґармат, 22 полеві гармати, 60 мотоциклів, 9 залізничих поїздів, повних воєнних припасів, 15 льокомотив й великі припаси ґазоліни.

Московський комунікат говорить про завзяті бої за Керч на Криму. Сюди вже прийшли донесення, що Керч занятий червоною армією. Московський комунікат каже теж, що совєтські воєнні кораблі на Чорному морю затопили ворожий транспорт на 3,000 тон.

ҐЕНЕРАЛ АЙЗЕНҐОВЕР НАТЯКУЄ, ЩО ЦЕ НІМЦІ БОМБАРДУВАЛИ ВАТИКАН.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подав до публичного відома, що на основі докладного звіту ґенерала Айзенґовера, головного аліянтського команданта над Середземним морем, літак, що бомбардував Ватикан уночі 5. листопаду, не був аліянтський.

Ґенерал подав догад, що це певно німці вислали цей літак, аби дискредитувати Аліянтів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Ще одна пивнична річниця

Від захоплення влади в Німеччині націсти кожного року святкували річницю памятної ночи з 8. на 9. листопада 1923. року, коли вони пробували з одної пивниці в Мінхені захопити силою правління Баварії, аби потім зо силою Баварії за своїми плечима помашерувати на Берлін і опанувати всю Німеччину. Замах був невдачний: 18 товаришів упало на вулицях Мінхена, а Ґітлер утік, а потім попав у тюрму. Одначе спроба вдалася десять літ пізніше на інший спосіб, і тому націсти кожного листопаду святкують річницю невдачного початку остаточно удачного чину.

Цікаві промови були виголошені в цій „бірґалі" з того часу. І остання з них, виголошена в сегорічну річницю, ще теж цікава, хоча певно не так, як деякі давніші. Було в ній зрештою багато старого. Та сама стара лайка на демократію й жидів, які мовляв спричинили руїну Німеччини із середини. Те саме старе опудало большевизму, що має на цілі зганяти до купи німців страхом утрати своїх приватних маєтків. Та сама ненависть до Британії, що мовляв оточує Німеччину, як давніше оточувала Еспанію, Голяндію й Францію, з усіх боків, як павук муху павутинням.

Маємо ті самі старі особисті пічандали Ґітлера. Отже постійна самохвальба й месіянство. Мовляв, я взявся лікувати Німеччину з її слабости й мобілізувати її сили. Мовляв я потрапив цього, невстрашений постійною боротьбою. Мовляв, мені завдячити успіх націзму. Мовляв, я зробив Німеччину сильною. Мовляв, я й тепер холодно калькулюю, як її рятувати. Все я й я, що певно навіть йому може блиснути думка, що люди його за варіята мають, і тому він проти такої думки виступає запевненням, що він не збожеволіє, — так гейби той, хто скаже, що він не збожеволіє, уже тим способом від себе ухиляв цю небезпеку.

Все це старі признаки гітлерівських промов. Старі навіть загрози, що буде безпощадно воювати проти ворогів та рубати голови своїм землякам, які зневіряються в остаточну перемогу Німеччини. Всеж таки одно нове щось є. Є ним дефензивний характер цілої його промови. Давніші промови Ґітлера були всі офензивні. Німцям мовляв треба йти пробоєм. Треба нападати на ворогів, не перебираючи в засобах. У пропаґанді не вагатися вживати безмежної брехні. В війні всякого засобу, який тільки може дати німцям перемогу над світом.

Нині з німецької бундючности вже малощо лишилося. Нема в промові ні згадки про те, що німці найвища нація в світі, призначена панувати над усім світом. Нема вже ні аргументів за панування німців. Замісць цього всего є просто, в порівнанню з божевільною меґальоманією попередніх років, скромне бажання боронити німецький народ на його територіях.

Та чи вдасться вже ця мінімальна програма божевільній партії, що провалилася так очевидячки зо своєю максимальною?

Загранична політика „щитом держави"

II.

Президент Рузвелт за зміну заграничної політики.

Так склалось, що як в минулому з президентів новішої доби був Теодор Рузвелт визімковим президентом, що розумів, що Злучені Держави мусять мати сильну армію і фльоту і тісний звязок з Англією, так на передодні другої світової війни був президентом другий Рузвелт — Франклин, Делляно, — що добачував небезпеку, яка грозила краєви з браку воєнної сили і здорової заграничної політики. Він уже бачив назріваючий конфлікт, як Японія заняла Манджурію, а Італія завоювала Етіопію, та як повстав союз Німеччини, Італії й Японії. Він розумів, що Злученим Державам треба зброїтись, сильно уфортифікувати Гвам, Филипини, Аляску і Панамський канал. Та американський загал не хотів про це чути. Знаючи ось таке наставлення американського народу, що не думав на нікого нападати, ні з ким воювати, і таким способом не вірив, щоб йому щось грозило, президент Рузвелт був змушений поступати з воєнною підготовкою дуже обережно. Щойно як упала Франція та як Британія опинилась під загрозою німецької інвазії, можна було вже заговорити до американського загалу дещо сміливіше.

Так і президент Рузвелт зробив. Тоді доперва знесено Акт про невтральність, відступлено Англії дещо контрторпедовців, сформовано Ленд-ліз договори і т .п. Словом зачато з Англією багато такого, що повинно було бути давно обговорене й вирішене, якщоб була в нас здорова заграничная політика, пише Липмен. Та так є, що всякі зброєння, стратегічні границі, військові договори, це в очах американського народу означало завжди „імперіялізм" і „мілітаризм", а він з природи був завжди проти цього. Та вислід цього був такий, що ось та війна застала Злучені Держави цілковито неприготованими військово й дипломатично. За те, що ми думали тільки за мир, згідно з заповітом Вашингтона, ми забули, що мир, про котрий думав Вашингтон, є опертий на справедливости, а такий мир може легко допровадити до воєнного конфлікту з такими державами, що бажають собі мира, але опертого на грубій силі й несправедливости.

Властиво, каже Липмен, американські та британські пацифісти спричинили катастрофу, бо якби не вони, то Злучені Держави і Британія булиб краще узброєні й не дали себе випередити під тим оглядом Німеччині та Японії.

Липмен, що підносить ось ті закиди, остільки оправданий, що сам він признається, що належав довгі літа до тих, що голосили фальшиві науки і не розуміли інтересів Злучених Держав. „Поставлення війни поза законом" довело до розброєння Злучених Держав, Великої Британії й Франції. Як теж теорія: Великі воєнні кораблі означають велику війну, а малі малу. Бо всі ті теорії використали знаменито Німеччина і Японія. Як і використали американську психіку, що була проти союзів з чужими державами, бо сто літ американського істнування виявило, що можна цілком добре обійтись без таких союзів. Памяталося за заяви Бісмарка, найспосібнішого німецького політика, що то твердив, що Німеччина й в думці не має ставити ногу на якійсь американській території, а забулося, що німецький морський визов Англії є заразом і визовом Злученим Державам, яким Англія помагала вдержувати всилі Доктрину Монрова про забезпеку Західньої Гемісфери.

Президент Вилсон хотів цьому зарадити в такий спосіб, щоби на місці „союзів" поставити „колективну забезпеку", з якої зродилась Ліґа Націй. Але Злучені Держави і це відкинули. І так надійшла друга світова війна, а Злучені Держави опинились без „союзників" і без „колективної забезпеки".

Отсі всі речі добре розумів президент Рузвелт. І почав з цього всього поволі виходити, але не переміг ще й досі, бо ще й досі нема такої заграничної політики, яка давалаб Злученим Державам відповідну оборону. Те, що сталось в Москві, можна назвати тільки початком властивого намічування такої політики.

Життєві інтереси.

Загранична політика мусить охороняти життєві інтереси нації. А життєвими інтересами є для народу ті інтереси, які він рішений оборонити навіть аж в такий спосіб, щоби за них жертвувати своїм життям. Біда тільки з тим, що часом тяжко означити, що властиво слід вважати життєвим інтересом. От, як за Джеферсона відкуплено від Франції Люизіяну, то проти цього піднеслась велика опозиція, а Найвищий Суд затвердив це купно доперва аж 25 років пізніше. Таке було колись, а чи подумає тепер громадянин з Мізурі, пише Липмен, що його територію не вважали тому яких 100 років „життєвою проблемою"? А чи набуття Тексасу і Каліфорнії не вважала Месечуетська леґіслятура „імперіялізмом" і „неконституційним актом"?

Та нині вже всі ми розуміємо, що оборона границь нашої території є „життєвим інтересом". Але до цього треба додати ще й ті зобовязання, що виходять з Доктрини Монрова, себто оборону Полудневої Америки. Теперішня війна виказала наглядно, що й там є „життєві інтереси" нашої держави, бо вороги, з якими воюємо, дуже легко моглиб там закріпитись, колиб ми не виставили відповідної сили для оборони тих земель. Британія вже не може цього оборонити як бувало колись. Такі можливости вже минули безповоротно. Хочби тому, що тепер ввійшов цілком новий елемент у боротьбу, яким є повітряна боротьба. А цей елемент є тому, що якаб не була сильна Англія чи Америка, то кожний з них не був би всилі дати собі ради з певною комбінацією ворогів.

І ось тому Злучені Держави не можуть оставати надалі без союзів і союзників. Ось це є „нова історія", а ніяка держава, каже Линколн, не може втікати від історії. Ось та історія показує, що життєві інтереси Злучених Держав тепер дуже розгалужені, себто обняті просторами величезних розмірів, що находяться на якій половині земської кулі. А ми не хотілиб допустити до цього, щоб ті наші життєві інтереси були кимось загрожені. Значить, що треба нам зговоритись з своїми сусідами, щоб справи наладнати так, щоб нам не було ніякої загрози.

Це був би найпростіший шлях. А тими сусідами Америки є — Британія і Росія, бо вони одні граничать з Злученими Державами. Вони теж, на думку Липмена, повинніб бути і природними союзниками. Себто Велика Британія і СССР.

За британсько - американський Союз.

Та властиву вагу в формованню американської заграничної політики кладе Липмен на британсько - американське співробітництво. І то з дуже простої причини: ті простори, які треба Злученим Державам обороняти, є обняті теж і британським володінням. Або та-

(Докінчення на стороні 3-тій)

Непередбачений приріст населення

Цензусове бюро у Вашингтоні має свою статистику. На її підставі можна часто передбачити потреби краю і відповідно до цього реґулювати промислову продукцію. До цензусових обчислень і передбачувань належить також число народин дітей. Війна, що принесла несподіванки в різних ділянках, наробила декому клопоту і в несподіваним прирості числа дітей. В Америці появляється часто наглий рух в якійсь околиці. Так наприклад, коли появлялися десь свіжі джерела нафти, околиця нагло оживала, зїздилися люди з цілого світу, будувалися нові доми, закладалися нові підприємства, мала місцевість росла до непередбачуваних розмірів. Це все обіймає слово „бум", отже наглий зріст. Щось подібне слідно тепер в народжуванню дітей. Повстав „бум", який не лише перекреслив всі калькуляції цензусового бюра, але теж і сподівання діточого бюра. Діточе бюро є федеральна аґенція для несення помочи незасібним матерям при нагоді народження свіжої дитини.

Цензусове бюро нераз висловлювало погляди, що Америка це старечий край і радило фабрикантам перестати виробляти нові колиски та діточі візки, а зате радше виробляти візки для стариків. Остання війна потвердила цей погляд і спадок числа народин ішов наділ від 1915 до 1919 р. В теперішній війні воєнна влада забрала до служби 9—10 міліонів молоді, між ними багато таких, що могли стати батьками, отже цензусове бюро мало рацію приготовляти наш край на зменшення населення.

Число народин росте.

Несподівано коли в Америці почало недоставати матерів на нові пелюшки, почали приходити на світ нові діти. Цифри підтверджують це явище. В році 1936 було 167 народин на кожних десять тисяч населення. Цього року це число зросло до 217, а може іще далі зрости до кінця року. Ще нема обчислень з вересня й жовтня а в цих місяцях звичайно родиться найбільше число дітей. Щодо стейту Ню Йорк то тут число народин в серпні 1943. було 182 на десять тисяч, значить найвище упродовж 14 років.

Діточе бюро у Вашингтоні зажадало від конґресу помочи, щоб не зголосити банкроцтва. Бюро мало передбачений буджет на скарбовий рік, що кінчиться в червні 1944 року, $5,600,000, а від марта прийшло на світ 49,000 дітей, які зужили ці гроші. Бюро признаючує пересічно по $84 на догляд новонародженої дитини вояка чи моряка найнижчої ранги. На підставі дотеперішнього числа народин діточе бюро зажадало від конґресу додатку 18 і пів міл. дол. до кінця буджетового року для продовжування своєї діяльности. Передбачування, що вся армія піде закордон, не здійснилися. У краю залишилося ще тільки молодих людей, всевсьодно, чи в армії, чи поза нею, що подружжя заключуються і діти родяться в більшому числі, ніж перед війною. Цензусове бюро потверджує цей факт, що родиться більше дітей з подруж, де матерями є жінки у віці від 17 до 29 літ, а зате число народин спадає в подружжях, де матері мають понад 30 літ життя. Бюро не закриває факту, що збільшення числа народин треба теж приписати цій обставині, що батьків або цілком не беруть до армії, або дають їм право службу відложити. Таксамо приписують збільшення числа народин тому, що в теперішньому воєнному часі люди живуть здоровше і багато молодих людей мають заняття та стоять ліпше економічно. Тому надіються і вищого числа народин після війни, коли економічний стан буде цвитучий.

Вище число народин хвилеве.

Не дивлячися на ті причини, цензусове бюро є того погляду, що зріст числа народин є лише хвилевий. Значить, тепер є напрямок між молодими людьми побиратися з огляду на війну. Але як війна мине, настане такий самий стан, як був в Америці слідний від 1900 року. Бо якраз від початку нового століття почався [illegible] спадок числа народин. Колиб не війна, то на підставі обчисленнь число народин булоб ішло в такому порядку: Коли в році 1940. було 119 народин на десять тисяч, в р. 1941 було 126, а в 1942 було 133 на 10,000, то в біжучому році мало бути 110 народин, а в 1944. 90 на 10,000. Отже, коли цього року є надзвичайне число подруж, то воно зменшиться при найближчій нагоді в наступних роках. Минулої війни число подруж не було таке велике, як тепер. Пояснюють це тим, що тоді не було часу плянувати подружжя, а тепер відносини інакші, отже є час усе передумати і належно підготовити. Яка є загальна причина упадку числа подруж в Америці, цього цензусове бюро не подає. Про це пишуть газети, які розбирають такі питання із становища суспільної моралі та гігієни.

ЗА ХАРЧУВАННЯ ЕВРОПИ заявився бувший американський президент Гувер підчас своєї промови перед сенатовим комітетом для заграничних справ.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

68)

І, розпустивши ноги, Сень поспішив до Матієвої хати, щоби там розповісти побратимам про те, як то власники говорять про їх раду і що про неї знають.

На другий день рано перед роботою Леон здибався з Бенедьом уже в фабриці. Бенедьо представив йому Деркача, Прийдеволю і Побігайка, яко вибраних до роботи в окремій коморі. Леон тепер жалував трохи, що вчора похвалився дати Бенедьові ту поруку, бо був переконаний, що Бенедьо вибрав до того своїх однодумців. Він починав навіть боятися, чи не підозріває дещо Бенедьо про його нечисту справу з церезиною, і для того наказав Шеффелеві, щоб і супроти тих вибраних робітників був якмога осторожний. Але щож, — назад цофатися зі своїм словом було тепер запізно, тож Леон, хоч і з замітною тривогою, рішив: що має торочитися, нехай торочиться. Треба тільки розпитати Бенедя самого про цілу ту річ.

От він, сказавши кілька слів заохоти новoвибраним робітникам, закликав Бенедя з собою до окремої комори і прямо запитав його, що це був за збір у них і що він там говорив робітникам? Він міркував собі, що коли в Бенедя що злого на думці, то таке пряме питання оголомшить і змішає його. Але Бенедьо був уже від учора на це приготований, і, не показуючи й найменшого змішання, відповів, що деякі робітники підняли були думку запомагати одні других складками, і він радив їм зробити в себе таку касу, яку мають по містах цехові ремісники для запомоги, і до заряду тої каси запросити по рівній часті вибраних людей з рільників і панів підприємців. Леон ще дужче здивувався, почувши ту мову від Бенедя, котрого він уважав досі зовсім простим, ні про що не думаючим робітником.

— Відки ви набралися такого розуму? — спитав Леон.

— та що, прошу пана, — сказав Бенедьо, — у нас у місті так заведено, то я й тут так радив. Це не мій розум, куди мені!

Леон похвалив Бенедя за ту раду і додав, що до заряду такою касою конче треба вибрати кого з письменних підприємців, котрий умів би вести рахунки, і що треба уложити статути тої каси і подати їх до затвердження намісництву. Додав навіть, що він сам готов постаратися їм о такі статути, за що Бенедьо йому наперед подякував. На тім вони й розійшлися. Бенедьові прикро було, що він мусів брехати перед Леоном, але що діяти, коли годі було інакше. А Леон відійшов радісний, почуваючи себе хто зна яким лібералом, котрий ось, мовляв, заохочує робітників до дружности й самопомочі і так безконечно вище стоїть над усіми тими бориславськими „халатниками", котрі в робітницькій самопомочі видять бунтацію та небезпеку і зараз готові, мов ті курята, ховатися під крила жандармів і поліції. Ні, пора і їм пізнати, як то їде в світі, пора й Бориславові мати свій робітницький рух, розуміється, леґальний, смирний і розумно керований робітницький рух! І за цим ліберальні думки Леона пішли гуляти в далеку далечину, йому мріялося, що ось уже недалеко те славне „збратання капіталу з працею", що воно почнеться не відки, як іменно від Борислава, і що в історії того збратання першою і найважнішою, бо вихідною, точкою буде його розумна й ліберальна розмова з Бенедьом і заявлена в ній прихильність до нового робітницького руху.

„Так, так, — заключив він, уже колишучись у своїй легкій бричці на ресорах долі бориславською цулицею, — мої діла йдуть дуже добре!"

XII.

Ех, Ґотлібе, Ґотлібе! Чи знав ти, чи гадав ти, якого колоту наробить твій лист і твій безумний поступок у голові твоєї матері!

Рифка була слаба. Це не була слабість тіла, бо тілом вона була здорова й сильна, це був якийсь дивовижний розстрій духа, якесь надмірне напруження, за котрим слідували хвилі цілковитої бездушности й апатії.

Вона ходила по покоях, мов сонна, не виділа нічого і не займалася нічим, окрім свого сина. Він скалічений, він хворий! Може, небезпечно? Може, коло нього нікого нема? Він умирає, мучиться! А вона мати, котрій над нього нема нічого дорожчого, вона, не знає навіть, де він є і що з ним діється? Алеж він не давав їй про це знати! Що він гадає з собою робити? Чи довго буде так бурлакувати між чужими людьми, мов який сирота, в такій поганій, обідраній одежі? Вона плакала, лютилася, рвала й дерла що їй під руки попало, не можучи на всі ті питання найти відповіді. Вона раз готова була розповісти все Германові і бігти шукати за ним по всім Дрогобичі, то знов на неї находила якась дика впертість, її уява рисувала їй образи страшної муки і конання Ґотліба, з її очей лилися сльози, а пястуки судорожно затискалися супроти кабінету мужа і уста шептали: „Нехай гине, нехай умерає, на злість цьому нелюдові, цьому тиранові. От так! От так!" Вона забувала, що цей нелюд і тиран не знав і не бачив нічого того і, бачилось, зовсім не турбувався Ґотлібом. Вираз мертвого, безучасного спокою на його лиці несказанно лютив Рифку, і вона старалась якмога рідше показуватися йому на очі. Вона найбільше сиділа замкнена в своїм покою, перечитувала по сто разів Ґотлібові листи, але й вони вже не могли втишити її неспокою і тривоги. Все їй обридло. Вона цілими годинами визирала через вікно то в сад, то на гостинець, чи не йде коминярчик з листом. Але коминярчука з листом не було, і Рифка зїдалася сама в собі, згоряла тисячними суперечними чуттями, не можучи ні нащо відважитися. Вона за тиждень такого неспокою починала бути й справді хвора.

(Дальше буде).

Рік іміграційної і натуралізаційної обслуги

Черговий звіт Ирла Дж. Гарисона, комишенера іміграції і натуралізації при департаменті справедливости, виказує, що рік від липня 1942. р. до кінця червня 1943. бкув одним з найбільш діяльних років його відділу. Не зважаючи на факт, що в тому році до Америки прибуло менше іміґрантів, ніж колинебудь передтим від часу Горожанської Війни, урядовці іміґраційного і натуралізаційного бюра були просто завалені працею. Причиною цього була, очевидно, війна і звязані з нею міри, потрібні для належної забезпеки держави. Короткий перегляд ділянок, на яких бюрови прийшлось працювати, показує величезний обсяг і вагу його діяльности.

Наслідком загострених приписів про перехід границь Злучених Держав, урядовці іміґраційного бюра провірили документи або переслухали 41 міліонів осіб, що перейшли американський кордон в один або другий бік, головно з Канади й Мексика.

Скріплені пограничні патролі пильнували день і ніч більше як 5 тисяч миль американського побережжа і поверх 4 тисячі миль сухопутних кордонів. Виконуючи свою службу, вони перейшли або переїхали більше як 10 міліонів миль, уважаючи, щоб до Америки ніхто нелеґально не перекрадався або не шачкував товарів.

Переведено натуралізацію 318,933 нових горожан, в тому числі 37,474 членів американських збройних сил і 52,-274 бувших горожан ворожих країн. Щодо цих останніх треба було переводити особливі допити й розсліди.

Урядовці і сторожеві відділи, що підлягають бюрови іміґрації і натуралізації, наглядали за 9,000 ворожих чужинців, що находяться в концентраційних таборах. Нагляд над ними давніше мала армія.

До обовязків бюра належав також нагляд за 50 тисячами закордонних робітників, яких спроваджено з Канади, Мексика й з островів на Караїбському морі, щоб зарадити недостачі робітників, особливо на фармах, при зборі бавовни та підчас жнив.

Не менше праці мало бюро з властивою, постійною, іміґрацією. У згаданому фіскальному році до Америки було допущено усього 23,725 іміґрантів, себто чужинців, яким дозволено прибути на постійний побут. З того тільки 9,-045 приїхали в дозволених для їх країн квотах. Інших допущено поза квотою, як рідню американських горожан, як професійних фахівців чи вчених і артистів. Згідно з квотою тих іміґрантів моглоб бути 153,774. Як сказано вище, за минулий рік допущено менше іміґрантів до Америки, ніж колинебудь за останніх 80 років.

За те натуралізаційна діяльність була дуже жива і більше, ніж минулими роками. Багато людей, що за останніх шість-сім років зрозуміли вагу американського горожанства, досягли тепер часу, коли могли дістати другі горожанські папери. Щоб не було затримки з натуралізацією, бюро приняло особливі міри, щоб полагодити всі аплікації якнайскорше, та вирішити справи, залеглі з минулих літ. Також установлено особливу службу у звязку з натуралізацією не-горожан, що є на військовій службі. Наслідком того за 12 місяців, обнятих звітом, натуралізовано більше чужинців ніж колинебудь за такий самий час від 1907. року.

Серед цієї приспішеної праці показалась потреба переорганізації бюра. Діяльність його розділено на чотири відділи, яких начальники вповні відповідальні за свою працю. Обсяг їх діяльности не перехрещується, так що нема затримки через пересилання тої самої справи до одної, а потім другої канцелярії. Перевірено і перевидано реґуляміни, що окреслюють і описують працю кожного відділу, а крім того почато видавництво місячного журналу, який подає потрібні інформації усім відповідальним функціонарам іміґраційної і натуралізаційної служби.

Загальна Рада — ФЛІС.

СОЛОМОНСЬКІ ОСТРОВИ, сцена останніх боїв американців проти японців.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українські жінки при праці.

До рухливіших українських жіночих товариств в Ню Йорку належить Товариство Несення Негайної Помочі Нещасним, що льокується під ч. 423 Іст 9-та вулиця, яке є одночасно Продукційним Відділом Американського Червоного Хреста.

Подвійна натура цього Товариства, не дає своїм членам ані на хвилю дармувати. Як Товариство Несення Негайної Помочі Нещасним, уряджує всякі підприємства, а доходи з них вкладає на щадничу книжочку до банку, бо після війни, люди, потерпівші в ній як в старому краю, так і тут в Америці, вимагатимуть від нас матеріяльної помочі. На таку повоєнну поміч, повинні звернути свою увагу всі наші гуманітарні орґанізації в цілій Америці.

Як Відділ Продукційний Амер. Черв. Хреста, члени його посвячують решту свого вільного часу на приготовлювання бандажів для ранених вояків, на шиття всякого білля для доглядачок хорих, різнородних мішочків на ліки, сукенок для дітей-сиріт, гачкування вовняних светрів і т. п. За свою працю і час, посвячені на цю ціль, члени одержали від заряду Амер. Чер. Хреста відповідні відзначення з належним признанням в журналах та публікаціях цеї гуманітарної установи.

Поза свою гуманітарну працю, це жіноче товариство робить дещо корисного і для загальної української справи тут в Америці. От хочби взяти цей скромний памятник для поляглих наших вояків за кращий лад у світі, на якому що дня повіває звіздистий американський прапор, і на якому є вирите імя українське, що жадна ворожа рука стерти його не може. Памятник цей поставлено і посвячено минулого року при участи може й перший раз в нашій історії українського священства католицького і православного та великого здвигу народу.

Памятник цей в Томкін Сквер Парку в Ню Йорку став [illegible] українською Меккою, бо містовий уряд дає позволення українцям кожного року в місяці листопаді на уладжування демонстраційних походів, вулицями міста з музиками та американськими і українськими національними прапорами, та уряджування біля цього памятника прилюдних свят-зібрань, з промовами, піснями і музикою. І цього року заходами Українського Продукційного Відділу Амер. Чер. Хреста в Ню Йорку, відбудеться Святочний Похід і Церемонія з нагоди першої річниці поставлення і посвячення згаданого памятника, в неділю 14. листопада. До участи в тім Святі запрошено всі наші церковні і світські національні організації з прапорами та відзнаками. Замовлено дві музичні банди, українську при церкві св. Юрія в Ню Йорку, американську Сі Нейвал Кадетс з 12 вулиці в Ню Йорку.

Похід збереться на 9. вулиці між Евнями А і Першою, вирушить в дорогу точно в годині 1.30 по обіді і буде йти 2. Евнею до 14. вулиці, до Евні Бі, до 7. вулиці, до Евні А, і до памятника в парку. Ціла церемонія закінчиться до години 4. пополудні.

Це американсько-українське свято влаштовано на те, аби показати світові, що ми американські українці не словами, а ділами помагаємо нашій прибраній Батьківщині у вигранню війни.

Зокрема українські жінки і панночки, організувалися у своїх громадах у такі місцеві відділи Червоного Хреста, та зійшовшися з жінками американськими, зможуть багато дечого доброго научитися від них, а при тім зробити доступ і до інших американських кругів. Вони можуть збирати фонди на цілі Амер. Чер. Хреста, але також памятати про жертви війни тут і в старому краю, що певно звернеться до нас американських українців за поміччю після війни.

За Уряд Продукційного Відділу Червоного Хреста в Ню Йорку:

Катерина Джорджія, предсідниця.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Пошанували добре діло наших вояків.

Останніми літами мали ми в нашій громаді кілька величавих народних чи народньо-церковних свят, що піднесли повагу і значіння нашої громади. Ї треба щиро признати, що за те треба бути вдячним нашому парохови, о. д-рови Тиханському, що має добрий і тактовний спосіб у поведінці з нашими людьми і організаціями, та що все добре обдумає. А головне, що не замикається, так би сказати, в церкві, але має завжди на оці теж і народню справу і вміє одне з другим добре обєднати. Так було з попередніми нашими святами і так було з тим святом, що відбулось дня 24. жовтня.

Як по інших громадах так і в нас є много наших хлопців, що служать в армії Дядька Сема. У нас є вже їх до 500. Памятаймо за них при різних нагодах. А тепер за порадою о. Тиханського поставлено ще щось таке, що буде памяткою на десятки років, або й довше. Є ним побічний Вівтар у церкві, мальований артистом Іваном Руньком, а присвячений українським воякам нашої парохії, що є в американських збройних силах. На цю памятку зложили самі наші вояки понад $1000. Щоби таку памятку достойно вшанувати злучено посвячення з українсько-американським народним святом, полученим з величавим походом зорганізованого громадянства, себто народних братств, товариств, сестрицтв, відділів У. Н. Союзу, Золотого Хреста в уніформах і т. д. Хоч падав зливний дощ, ніхто з рядів не виступив і ту карність треба було подивляти. Кожний виповнив свій народний обовязок прикладно. Ось так цілий похід, разом з Ексцеленцією Кир Амврозієм, ввійшов потім до церкви, де відправлено Архієрейську Службу Божу в намірення за перемогу і справедливий мир, за щасливий поворот наших вояків та за кращу долю України. По Службі Божій відбулось посвячення, якого довершив Кир Амврозій.

Друга частина свята відбулась в величавім Бук Кедилек Готелі і в тій величезній салі, де відбувалась свого часу конвенція У. Н. Союзу. За почесним столом засіли крім еп. Амврозія високі достойники з армії, а між ними і військовий капелян, британійський консуль, лютенет-говернор, мейор міста Дітройту і багато інших високих урядовців. Настрій був святочний, порядок взірцевий. По обіді привитав усіх о. Тиханський, покликавши на тостмейстра адвоката Чарньоського, що вивязався з свого обовязку знаменито. Він покликував до слова різних визначних гостей, що говорили коротко, але розумно й цікаво. Останнім бесідником був Кир Амврозій, що присвятив своє слово нашим хлопцям в армії, що памятають за свою церкву і свій нарід. Свято закінчилось співом хору ім. І. Котляревського під управою п. Д. Атаманіца, що відспівав кілька українських пісень, а закінчив американським гимном.

Йосиф Крупка.

ПІДПИРАЙТЕ БІЗНЕСМЕНІВ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", А ТИМСАМИМ ПІДПИРЕТЕ „СВОБОДУ".

НАЙШЛИ БОМБИ МІЖ ІНТЕРНОВАНИМИ ЯПОНЦЯМИ.

ТЮЛЛЕЙК (Каліфорнія). — Частинна чистка тутешніх бараків, у яких приміщені інтерновані японці, видала несподівані висліди. Найдено в бараках ближче неподану кількість зброї. Між нею є бомби домашнього виробу і сотки ножів. Останньої неділі були в таборі інтернованих заворушення, а вояки, які з цієї нагоди розпочали перешукування бараків, ще не покінчили своєї праці.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

AMERICAN HEROES
BY LEFF

Scouting on foot in Tunisia, Pfc. Charles H. Evans was captured by 30 Italian infantrymen and marched to the rear. A bayonet at his back, Evans whirled, disarmed his guard, and escaped. Although wounded by rifle fire, he hid in a cactus patch till nightfall, slipped back to our forces with valuable information picked up as a prisoner. For this he wears the Purple Heart and the Silver Star. Celebrate Evans' escape with another War Bond.

Загранична політика „щитом держави„

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ке: одинокий модерний сухопутний шлях до Аляски веде через Канаду, а короткі повітряні шляхи до Европи і Азії теж ведуть через Канаду. Летіти до Ісляндії, Скандинавії, Москви, Япану чи Китаю — теж найкоротший повітряний шлях іде через Канаду. А прецінь не треба багато писати тепер про те, яка роля припаде повітроплавбі у найближчій будуччині!

І охоронити Полудневу Америку можна лекше, коли маємться до диспозиції британійські бази в Африці, чи теж і французькі, що, між іншим, теж зближає Злучені Держави і до Франції. Так є, каже Липмен, що Злучені Держави мусять іти помагати обороняти Велику Британію, а Велика Британія мусить боронити Злучені Держави, бо їхні життєві інтереси сплетені в одно звено. Для американців є це наглядне особливо на Пацифіку, де треба обороняти як слід американські посілости без користування британійськими базами, що є порівнюючи недалеко тих посілостей. Про це може теж легко переконатись кожний американець, що слідкує за воєнними подіями на Пацифіку.

Отже виходить, що географія і історія роблять Злучені Держави і Велику Британію — союзниками. Отсе, каже Липмен, треба отверто собі сказати, не зважаючи на нияку опозицію. Це повинен знати американський нарід і цілий світ. Себто знати те, що ось така є американська загранична політика. Це повинні говорити отверто теж і британійці, бо й там може бути проти цього опозиція з боку тих, що глядять на такі проблеми головно з комерційного боку.

Липмен є тої думки, що той британійсько-американський союз повинен бути доповнений цілим рядом інших американських республик, що повинні статиб членами ось так створеної „Атлянтійської Громади". Каже, що ті републики не мають чого боятись домінування над ними. Бо що такого не буде, то доказом цього може бути от хочби теперішне відношення Англії до малої Ірляндії, що й досі остає невтральною, хоч є під боком Англії.

А як з Росією?

Окремий уступ присвячує Липмен відношенню Злучених Держав до Росії. І каже, що довголітня історія американсько - російських взаємин виказує наглядно, як мало заважує в таких міждержавних звязках — ідеольогія, а як рішальним є державні інтереси. Бо так є, що в цілій тій історії „американці ніколи не любили тої влади, яку росіяни визнавали над собою". Американці не любили царської автократії, не люблять совєтської диктатури. Знов царі не терпіли американської демократії, а Совєти глядять на Америку як „капіталістичну, імперіялістичну державу". Та проте, пише Липмен, так є, що Злучені Держави і Росія завжди підпирали себе в критичних моментах.

Зокрема згадує він за поперття в часі Горожанської Війни, коли то цар заявив, що вдержання Злучених Держав є для Росії конечною вимогою, висилаючи заразом російську фльоту до Ню Йорку і Сан Франциско. Знов Злучені Держави, каже Липмен, були по першій світовій війні рішучо противними тому, щоби ділити Росію.

Отже якіб не були між ними різниці, вони завжди були и досі проти того, щоби нарушувати суцільність їхньої території. Заходить тепер тільки питання, чи Росія не схоче поширити по цій війні своїх впливів на захід Европи, себто на ті краї — від Скандинавії до Еспанії — що їх незалежність є конечно потрібна на те, щоби не були загрожені британійсько-американські інтереси на Атлантику. А далі, чи на Пацифіку прийде до згоди з Росією, чи до ривалізації.

Липмен є того переконання, що переможе таки „реалістична політика", та що прийде до згоди між Злученими Державами, Великою Британією і Совєтами. А якраз це й стане основою американської заграничної політики.

(Кінець).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ПІДВИШКА ЦІНИ ЇЗДИ У ВАЖНІМ ЦЕНТРІ.

ВАШИНГТОН. — Залізниця Гудсон енд Мангетен дістала дозвіл піднести ціну їзди з Ню Йорку попід ріку Гудсон з 8 центів на 10 центів з тим, що 11 значків можна буде продавати за доляра. Ціна буде тасама і для подорожних, що їдуть із Джерзі Сити на гору міста Ню Йорк. Посадник міста Джерзі Сити заложив проти цього рішення протест до Міжстейтової Торговельної Комісії, яка дала на цю підвишку дозвіл. Згадана залізниця перевозить кожного дня десятки тисяч робітників із Ню Йорку до Ню Джерзі і навідворот.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Фосфори — нове магічне світло

Фосфори — це малесенькі кристалі, які перемінюють незримі промені у видне світло. Вони в майбутности будуть освітлювати й прикрашувати наші доми й вулиці без порівнання ясніше і дешевше, ніж усі досі знані способи. Назва „фосфори" взята із раньої зорі, знаної в астрономії під імени Фосфор, а не від матерії, що з неї виробляють сірники. Фосфорові кристалі зроблені людиною з цинку, сірки, кремія й кадмія, як головних складників, а до них додані ще інші домішки. Вони завбільшки одної десять-тисячної частини цаля, а коли на них поглянути крізь мікроскоп, світять наче зорі. Електрони, оті міліонові частинки атомів, у злуці з кристалями фосфорів, викликують різноколірові світла, як рай-дузі, або також зберігають світло на майбутній вжиток. Тільки про це світло, як хочемо розуміти його з наукового боку.

Винахід українця.

В щоденнім, або так сказатиб торговельнім обороті, фосфори проявляють свою діяльність як промінюючe світло, що вибухає з білявої поволоки лямпок. Якраз у цій поволоці криються цілі тони кристаликів. Заки розвинули це флюоресцентне світло, фосфори мали лише обмежений ужиток. Між іншими вживали їх на годинникові стрілки, що світили в ночі. Ці стрілки були винаходом недавно померлого в Орендж, Н. Дж. українця, д-ра Сохоцького (що саме помер від ран, що їх набавився при розвитку цього винаходу).

Різнородний ужиток фосфорів.

Науковці, що роблять досвіди з фосфорами, передбачують їх різнородний ужиток в майбутности. Між ін. вони заповідають: Стіни, стеля, ґзимси, поволочені фосфорними кристалями, будуть не лише прикрасою дому чи предмету, але теж будуть видавати із себе світло, при якому можна буде читати та працювати. Укриті лямпки будуть висилати проміні електричного світла. Проміні самі собою будуть невидні, але вони спонукають фосфори видавати таке світло, яке хто забажає. Так автомобілеві штаби до зудару („бомперс"), або бічниці, помазані фосфоровою масою, будуть світити ще довший час після погашення світла на вулицях. Заїзди до ґаражів та дороги до вилету літаків, помальовані фосфорною масою, будуть давати сиґнали остороги для кожного і то в найтемнішу ніч. Фосфорова маса, раз поволочена на відкритім предметі, буде діставати світло від сонця і його зберігати довший час. Коли сонце буде світити на такі предмети в день, то поволока буде кожного дня насичуватися промінями світла і безупину відновлятися.

Інші фосфорові кристалі будуть насвітлювати новинки і забавки для телевізії. Рівний кінець світляної тубки, що приймає образки телевізії по домах, званий кенескоп, це буде рід куртини, поволоченої фосфорами. Електрони, що дістають потрясення з висильної стації телевізії, будуть ударяти по фосфорах на куртині і будуть викликувати світло, яке їм призначать електрони. У той спосіб мешканці хати, що будуть слідити образки телевізії, будуть глядіти на куртину, на котрій будуть ці образки відбиватися, наче у зеркалі. Хеміки вірять, що телевізія буде головним підприємством, яке буде послугуватися фосфорами.

Фосфоровий феномен: соняшні купелі для людського тіла.

Навіть, як хто піде до звичайного фільмового театру, буде міг користати із фосфорів. Стіни та стеля, поволочені фосфоровою масою, будуть видавати соняшні промені і людина, сидячи в театрі, буде могти водночас заживати соняшних купелів! Поволока фосфорава може „вдихнути в себе тільки світла, щоб воно опісля світило цілий день. Але вже є винаходи, які зберігають припаси фосфорового світла і чотири дні. Дальше експериментування може довести до обильніших вислідів.

Продукція фосфорів.

Щоб випродукувати фосфорові кристалі, треба надзвичайної осторожности. Уперших хемічні складники мусять бути найчистіші, які лише можна придумати. Такі чисті, щоб чистота аж світила з них. Для наукового вияснення можна написати, що вони мусять бути чисті на 99.9999%. Коли вони вже вичищені, тоді щойно можна додати до них малесенької нечистої домішки. Найбільше інтересний процес це виріб кристалів із хемічних складників. Коли складники вже належно змішані, тоді їх вкидаєтсся в кварцове або плятинове начиня, а начиня вставляється в піч, де царить теплота на 2,000 до 3,000 ступнів Фаренгайта. Як ці хемікалії вже аж побілюють із горяча, їх охолоджують до температури, званої кристалічною і тоді переміняють їх на кристалі. Досі такий процес відбувається в одній робітні, а це у хемічно-фізичній ляборатоpії Радіо-Корпорації Америки.

ПОЛЬСЬКІ ДИПЛЬОМАТИ У ЛОНДОНІ ПРИГАДАЛИ СОБІ УКРАЇНЦІВ, АБИ ПРО НИХ ЗАБУТИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Від того часу, як в Москві почалася конференція міністрів закордонних справ, польські дипльомати в Лондоні ходять зажурені. Вони гадають, що мимо даних їм обіцянок боронити польської справи до кінця, представники західних держав можуть піддатися і не вирішити польських проблем так, як цього вимагає інтерес великої польської держави. Польські державні мужі в Лондоні прагнуть, щоби в новій демократичній Европі заіснували велика і сильна Польща, в якій й національні українські і білоруські меншини малиб таке саме право, як і поляки. Вони кажуть, що польський народ в краю є за тим, що будуча польська держава повинна сягнати далеко на схід, а східні ґраниці мають бути там, де були перед війною.

Поляки постійно і вперто заявляють, що Львів і Вільно є чисто польські міста і без них Польща істнувати не може. Не може вона істнувати і без бориславської нафти та широких подільських ланів. Польщі потрібно галицьких лісів, мінералів тощо. Без того вона не може розвивати свого промислу і маси польського робітництва опинилисяб на бруку. Якщо Польща має бути велика і сильна, кажуть поляки, то вона не повинна втратити одної пяди польської землі.

При кінці жовтня відбулися тут наради польського кабінету, в яких брав участь ґенерал Сосновський. Кажуть, що головною цілею засідання була справа, як робити, щоби Польща не втратила своїх східних земель і, що саме народ думає про політику польського уряду в Лондоні. Загально, кажуть, він попирає її на всі сто відсотків, але можуть бути і такі, що інакше думають. Над цею справою відбулися довгі і живі дискусії, але що саме рішено робити, ніхто не знає.

Після нарад кабінету премієр Міколайчик і віце-премієр Квапіньскі відвідали американського амбасадора А. Д. Бидла і мали з ним довгу розмову про міжнародне положення і польську справу. Пізніше згадані польські дипльомати відвідували анґлійського міністра внутрішних справ Герберта Морисона. Пізніше вони ще говорили з міністром праці Ернестом Бевином. Про що саме була мова, не знати, але поляки казали, що видадуть про це окремий комунікат.

ГОЛЯНДСЬКІ ПАРТИЗАНИ ХОЧУТЬ КАРАТИ НАЦІСТІВ.

ЛОНДОН (ОНА). — Одна з багатьох підземних газет у Голяндії надрукувала передову статтю, в якій домагається аби німецький нарід був строго покараний. Правда, каже газета, що всю біду почали націсти, але ніде правди діти, вони мали попертя майже всього німецького народу. Націсти вже давно збирались підпалювати світ й острили ножі на війну, а німецький нарід дивився на те все — ні нічого не робив. Тільки мала горстка ідеалістів противилася і протестувала проти діявольських замірів Гітлера і його горлорізів.

Як скінчиться війна, пише голяндська підземна газета, то німці повинні бути строго покарані і добре булоб, як їх карали партизани, бо вони знають, де німців найгірше болить.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТБУРИ, Н. Й. — Звичайні місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, відбудуться в суботу, 13. листопаду, в год. 8. ввечір. Просимо всіх членів явитися на ці збори, бо маємо багато важних справ до полагодження. — К: Діяух, секр.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — Тов. Вільна Україна, від. 200, відбуде місячні збори в суботу, 13. листопаду, точно в годині 7:30 ввечір. Товариство взиває всіх членів прийти конечно на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Також просимо родичів, що мають синів в армії, щоби були ласкаві прийти на збори і подати секретареви їх ранґу. Це конечно потрібне для рекорду. Таксамо просимо принести адреси своїх синів, щоб можна на час вислати Різдвяні картки. — За уряд: П. Господарець, предс.; О. Коцопій, кас.; В. Ворґуль, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в понеділок, 15. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт улиця. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження і треба вибрати помічників до роботи на баль. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: А. Бусько, рек. секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 13. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінґ ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів прийти вирівнати свої залеглости. Просимо не забувати за приєднування нових членів, як старших так і дітей. — За уряд: В. Пителль, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 375, відбудуться в неділю, 14. листопаду, точно в годині 12:30, в гали У. А. Горожан, 847 Н. Франклин ул. Просимо місцевих і позамісцевих членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо довгуючим членам вирівнати свої довг., бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: Н. Волошанський, предс.; С. Пилюк, кас.; В. Бідей, секр., 6009 Yocum St.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в годині 2. пополудні, в українській ґали на Норт Ґудзин. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в 12. год. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. Дуже важні справи є до обговорення і вирішення, тому всі члени й членкиці є обовязані явитися на збори. — Ф. Васильовський, предс.; Т. Шпікула, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Укр. Запом. Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. листопаду, в годині 8. ввечір, в парох. домі св. Юра, 217 Іст 6. вулиця. На ці збори повинен кожний член і членкиця прийти, бо є важні справи до полагодження. — Уряд: С. Ковальчук, предс.; П. Кучма, фін. секр.; М. Малетич, рек. секр.; Г. Галичин, кас.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. листопаду, в укр. правосл. гали на Нюпорт Еве., в годині 2. пополудні. Взиваємо всіх членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. Будуть справи до обговорення. — За уряд: В. Шишка, предс.; А. Бодник, кас.; Л. Демчук, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Сестр. Любов, від. 177, відбуде збори в неділю, 14. листопаду, в годині 1. пополудні. Просимо місцевих і позамісцевих членів прийти на ці збори, котрі відбудуться під 18 Пілґрім ст. — С. Саска, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, відбудуться в суботу, 13. листопаду, в годині 8. ввечір, в галі 675 Савт 19. ул. Просимо всіх членів прийти на збори і заплатити свій довг. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в 1. годині пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є дуже важні справи до полагодження. — За уряд: Н. Мельник, предс.; І. Потучко, рек. секр.; М. Паранич, фін. секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Подаємо до відома членам Тов. Укр. Січ, від. 39, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. листопаду, в 3. год. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на час як також заплатити свої залеглости. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Осохівський, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; А. Яворський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори Бр. св. Володимира, від. 130, відбудуться, в суботу, 13. листопаду, в годині 8. ввечір, в салі 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори на означений час, бо є важні справи до полагодження. — І. Серединський, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 6. листопаду 1943. року помер

ПАНЬКО НАКОНЕЧНИЙ,

член відділу 381 У. Н. Союзу в Данбури, Конн.

Покійний походив з Бабухів, повіт Рогатин, Західна Україна. Полишив у смутку женку Катерину, 3 дочки і одного сина, 2 зяті і 3 внуки, брата і 2 сестри. Діти належать до У. Н. Союзу. Похорон відбувся 9. листопаду.

В. Й. П.! М. Маркевич, секр.

Дня 4. листопаду 1943 року помер

СТЕФАН ЗУБРИЦЬКИЙ,

член відділу 271 У. Н. Союзу в Елмайра, Н. Й.

Покійний походив зо села Бахновата, повіт Турка, Галичина. До Тов. ім. Івана Франка і У. Н. Союзу вступив 1925 року. Покійний оставив у смутку жену Мокрину і четверо дітей: дві дочки Анну і Софію, сина Івана, котрий служить у війську Stf. Sgt., Newport, Ark., а Володимир є дома. Також брата Павла в Елмайра, що також є членом Союзу. Похорон відбувся в суботу, 6. листопаду, з дому 1317 Grand Central Ave., до церкви св. Николая, а відтак на цвинтар св. О. Николая. — В. Й. П.!

В. Шабатура, секр.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче с т а р у й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

НІМЕЦЬКІ ЖАРТИ.—Націсти в Неаполи покликали цих хлопців до вікна, даючи їм до зрозуміння, що їм щось дадуть. Хлопці думали, що дістануть щось їсти. Коли підійшли до вікна, німці викинули гранату, котра розриваючися відорвала 16-літньому Томасови Бранді одну ногу, а його 13-літньому братови Гідови обі.

ТАРЗАН, ч. 868. Зрадник.

Ведучи групу вільних французів до вилому з націстичного табору, Тарзан нагло стрінув при виході ряд вояків з наїженими багнетами.

Д'Арнот доглянув між вояками Дюрейна: „Зраднику!" Ти доніс на мене!" Дюрейно здвигнув плечима: „Я служу тим, що мають владу. Тепер мені дадуть нагороду за Тарзана."

„Так", заскреготав Тарзан, „то це все була пастка? Ти порадив Д'Арнотові післати письмо, аби мене привести сюди?"

Націстичний командант усміхнувся: „Так, ми вас піймали в пастку. Вам виходу нема".

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.